

عنوان مقاله:

بررسی و الگوشناسی مکان یابی مساجد عصر نبوی در مدینه (مقدمه ای برای دستیابی به اصول مکان یابی مسجد در شهر اسلامی)

محل انتشار:

ماهنامه باغ نظر، دوره 8، شماره 16 (سال: 1390)

تعداد صفحات اصل مقاله: 14

نویسندگان:

محمدرضا عطایی همدانی - دانشجوی کارشناسی ارشد معماری. دانشگاه علم و صنعت ایران.

مهدی حمزه نژاد - پژوهشگر دکتری معماری. دانشگاه علم و صنعت ایران

عبدالحمید نقره کار - عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه علم و صنعت ایران

خلاصه مقاله:

مطالعه الگوی نبوی و شیوه اصلاح ساختار شهرهای قبل از اسلام به ویژه مدینه و شکل گیری نخستین شهرهای اسلامی، برای تحقق ارزش های اسلامی در شهرسازی جدید اهمیت زیادی دارد. این تحقیق به روش تفسیر تاریخی و استدلالی به بررسی شواهد مربوط به این تحولات میپردازد و تلاش میکند از شیوه مکانیابی مساجد توسط پیامبر در مدینه الگوبرداری نماید. براساس یافته های این پژوهش، ساختار مدینه قبل از اسلام، ساختار باغ محله ای با محله های پراکنده می باشد. ساختار قبیله ای شهر به واسطه پراکندگی منابع آب و پوشش گیاهی، تقویت شده و تغییرات کالبدی نیز همزمان با تغییرات فرهنگی، سیری از کثرت به وحدت دارد. اگرچه این وحدت به تنوع قومی عنایت خاص داشته و منکر قبایل گوناگون نیست. عامل ایجاد چنین توازنی بین قومیت گرایی و وحدت گرایی را میتوان نوع و جایگاه مساجد دانست. مساجد محلی و مسجد جامع، به صورت سامانه ای هماهنگ با اولویت دادن به وحدت، به وجود طوایف گوناگون اصالت می بخشد. پیامبر(ص) مکان یابی محل سکونت و مسجد را به راهنمایی الهی و توقف شترشان موقوف کردند. این مکان حاشیه ای، در انتهای یکی از انشعابات بازار بود که دسترسی مناسبی از تمام نقاط شهر به مسجد را فراهم می آورد. مراکز متعدد قبیله ای به تدریج به مرکز شهر با محوریت مسجد منتقل گردید. مساجد محلی نیز در موقعیت های خاص احداث و بعدها مرکز محله با محوریت مسجد ایجاد شد. «مسجد النبی» از نظر کالبدی نقش شاخصی در شهر نداشته ولی از نظر عملکردی بسیار نقش مهمی دارد و کاربری های خاص اجتماعی که به قداست مسجد لطمه می زند در محلی به نام بلاط در میدان گاهی مقابل مسجد انجام می شده است.

کلمات کلیدی:

مکان یابی، مسجد جامع، مسجد محلی، مسجد بازار، مدینه النبی، حریم

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/302191>

